

8/2017

Momentti

Sisältö

LAINSÄÄDÄNTÖKATSAUS • Vahvistetut lait 2 • Hallituksen esitykset 2 • Valtioneuvoston asetukset 5
• **OIKEUSTAPAUKSET** • Korkein oikeus 5 • Korkein hallinto-oikeus 7

➔ VAHVISTETUT LAIT

● Laki kiinteistöverolain muuttamisesta (724/2017)

HE 133/2017 vp
VaVM 9/2017 vp

Laki tuli voimaan 7.11.2017.

Yleiseksi kiinteistöveroprosentiksi määrätään vähintään 0,93 ja enintään 2,00. Pääasiassa vakituiseen asumiseen käytettävien rakennusten veroprosentiksi kunnanvaltuusto määrää vähintään 0,41 ja enintään 1,00. Kunnanvaltuusto määrää erikseen veroprosentin rakennuksille, joiden huoneistojen pinta-alasta yli puolta käytetään pääasiassa muuhun asumiseen kuin 12 §:ssä tarkoitettuun vakituiseen asumiseen. Veroprosentiksi määrätään vähintään 0,93 ja enintään 2,00. Lakia sovelletaan yleiseen kiinteistöveroprosenttiin ja muiden kuin vakituisten asuinrakennusten veroprosenttiin ensimmäisen kerran vuodelta 2018 toimitettavassa kiinteistöverotuksessa. Vakituisten asuinrakennusten kiinteistöveroprosenttia koskevaa muutosta sovelletaan ensimmäisen kerran vuodelta 2019 toimitettavassa kiinteistöverotuksessa.

● Laki liiketoimintakiellosta annetun lain muuttamisesta, laki rikostorjunnasta Tullissa annetun lain 2 luvun 14 §:n muuttamisesta, laki konkurssilain muuttamisesta ja laki sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain 31 b §:n kumoamisesta (749–751/2017)

HE 269/2016 vp
TaVL 17/2017 vp
LaVM 8/2017 vp

Lait tulevat voimaan 15.1.2018.

Lain soveltamisala laajennetaan yksityisen elinkeinonharjoittajan kirjanpitolaissa tarkoitettuun am-

mattoimintaan. Lisäksi liiketoimintakiellon määräämisen edellytyksiä muutetaan siten, että liiketoimintakiellon määräämisen perusteena ei voi olla lakisääteisten velvollisuuksien olennainen laiminlyöminen, jos laiminlyönti johtuu maksukyvyttömyydestä. Laiminlyöntien olennaisuuden arvioinnissa on muun ohella otettava erityisesti huomioon laiminlyönneistä tavoitellun taloudellisen hyödyn määrä. Laissa tarkoitetuille valvontaviranomaiselle, lukuun ottamatta konkurssiasiamiestä, annetaan oikeus pyytää poliisia taikka toimialaansa kuuluvissa kysymyksissä tulliviranomaista tutkimaan edellytykset määrätä liiketoimintakiello. Oikeus tutkintaa koskevan pyynnön esittämiseen annetaan myös konkurssilaissa tarkoitettulle pesänhoitajalle. Tutkinta koskee tilanteita, joissa liiketoimintakiello voidaan määrätä liiketoiminnassa tehdyn lakisääteisten velvollisuuksien olennaisen laiminlyönnin perusteella, mutta joissa ei ole syyllistytty rikolliseen menettelyyn. Esitutkintaviranomaisten ja syyttäjän oikeutta saada tietoja päättyneistä liiketoimintakielloista laajennetaan.

● Laki poliisilain 2 luvun muuttamisesta (753/2017)

HE 37/2017 vp
PeVL 30/2017 vp
HaVM 17/2017 vp

Laki tuli voimaan 1.12.2017.

Poliisilain turvallisuustarkastussäntelyä muutetaan siten, että poliisilla on mahdollisuus nykyistä kattavampien turvallisuustarkastusten tekemiseen erityistä suojelua tai erityistä valvontaa edellyttävissä tilaisuuksissa ja tapahtumissa. Poliisimiehellä on tilanteen välttämättä edellyttäessä oikeus tarkastaa henkilö paitsi vaaraa aiheuttavien esineiden ja aineiden varalta, myös sen varmistamiseksi, ettei henkilöllä ole hallussaan sellaisia esineitä tai aineita, joiden

hallussapito tilaisuudessa on muuten laissa tai lain nojalla kielletty. Lisäksi poliisimiehen oikeutta tarkastuksen tekemiseen tilaisuus- tai tapahtumapaikoilla täydennetään siten, että poliisimies voi tilanteen edellyttäessä kohdistaa turvallisuustarkastuksen myös tilaisuuden järjestämisalueella olevaan henkilöön.

● Laki rakennuksen energiato-distuksesta annetun lain muuttamisesta ja laki rakennusten energiatodistustietojärjestelmästä annetun lain 3 ja 5 §:n muuttamisesta (755–756/2017)

HE 86/2017 vp
YmVM 12/2017 vp

Lait tulivat voimaan 1.12.2017.

Energiatodistusvelvoitteita koskevaa poikkeusluetteloa muutetaan siten, että kasvihuoneet ja väestönsuojat tulevat energiatodistusmenettelyn piiriin. Euroopan komissio on antanut Suomelle virallisen huomautuksen rakennusten energiatehokkuusdirektiivin toimeenpanosta ja katsonut että energiato-distusvelvoitteita koskevien poikkeuksien luettelo on Suomen lainsäädännössä laajempi kuin direktiivissä. Lakiin sisältyy myös joitakin terminologisia muutoksia johtuen lähes nollaenergiarakennuksia koskevasta lainsäädännöstä. Lainmuutoksella pannaan osaltaan täytäntöön rakennusten energiatehokkuusdirektiiviä.

➔ HALLITUKSEN ESITYKSET

● Hallituksen esitys (HE 137/2017 vp) eduskunnalle laiksi luottolaitostoinnasta annetun lain muuttamisesta ja

eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

Lakia ehdotetaan muutettavaksi lisäämällä siihen säännökset rahoitusjärjestelmän rakenteellisten ominaisuuksien perusteella määrättävästä yhdestä viiteen prosentin suuruisesta lisäpääomavaatimuksesta. Ehdotus perustuu Euroopan unionin luottolaitoksia koskevaan direktiiviin sisältyvään kansalliseen sääntelyoptioon. Finanssivalvonnan johtokunnan päätöksellä käyttöön otettavalla lisäpääomavaatimuksella katettaisiin pitkäaikaisten ja suhdanteista riippumattomien rahoitusjärjestelmää tai kokonaistaloutta uhkaavien tekijöiden muodostamaa riskiä. Lisäpääomavaatimuksia koskevia säännöksiä sovellettaisiin myös sijoituspalveluyrityksiin. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2018.

● **Hallituksen esitys (HE 143/2017 vp) eduskunnalle laiksi maksulaitoslain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.**

Ehdotetuilla laeilla pannaan täytäntöön niin sanotun toisen maksupalveludirektiivin (2015/2366) säännöksiä. Toinen maksupalveludirektiivi on pääosin maksimiharmonisaatiodirektiivi, joten kansallinen liikkumavara sen toimeenpanossa on hyvin rajoitettu. Tavoitteena on ollut tehdä kansalliseen lainsäädäntöön vain direktiivipäivityksestä johtuvat minimimuutokset. Esityksen mukaan lainsäädäntöön lisättäisiin direktiivin mukaisesti kahta uutta maksupalvelua koskevat säännökset. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 13.1.2018, jolloin direktiivi on viimeistään pantava täytäntöön.

● **Hallituksen esitys (HE 145/2017 vp) laiksi liikenteen palveluista annetun lain muuttamiseksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.**

Lakia ehdotetaan muutettavaksi niin, että siihen koottaisiin tieliikenteen lisäksi lento-, meri- ja rai-deliikenteen markkinoille pääsyä koskevat säännöt. Lakiin sisällytettäisiin myös kuljetustoimintaa harjoittavien henkilöiden pätevyysvaatimukset ja heitä koskevat kou-

lutusvaatimukset kaikkien liikennemuotojen osalta. Esityksellä muutettaisiin nykytilaa, jossa liikenteen markkinasääntely on jakautunut useaan eri säädökseen. Kokoamalla sääntely yhteen lakiin voitaisiin liikenteen palvelumarkkinoita helpommin tarkastella yhtenä kokonaisuutena. Lain tavoitteiden toteuttamista varten tarvitaan tietojen avaamista ja avointen rajapintojen kautta tapahtuvaa asiointia. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.7.2018.

● **Hallituksen esitys (HE 147/2017 vp) eduskunnalle yksityistielaksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.**

Yksityisteitä koskeva lainsäädäntöä selkeytettäisiin ja modernisoidaisiin niin kirjoitustavaltaan kuin sisällöltään. Tarpeettomat, vanhentuneet ja muun lainsäädännön kanssa päällekkäiset säännökset poistettaisiin. Osana kuntien tehtävien vähentämistä kuntien tielautakunnat lakkautettaisiin ja niiden tehtävät siirrettäisiin käsiteltäväksi muissa viranomaisissa. Samalla kevennettäisiin viranomaismenetelyiden tarvetta eräissä tapauksissa ja mahdollistettaisiin tiekunnan sisäinen oikaisumenettely. Yksityisteiden valtionavustustehtävä siirrettäisiin vuonna 2020 toimintansa aloittavien maakuntien tehtäväksi. Valtionavustuksen avustuskriteereitä karsittaisiin maakuntien valinnanvapauden mahdollistamiseksi. Valtionavustuksia koskevat avustuskriteerit koskisivat jatkossa myös kuntien myöntämiä avustuksia yksityisteille. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2020.

● **Hallituksen esitys (HE 149/2017 vp) eduskunnalle Kanadan sekä Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden välisen laaja-alaisen talous- ja kauppapopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi.**

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi lokakuussa 2016 Kanadan sekä Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden välillä allekirjoitetun laaja-alaisen talous- ja kauppapopimuksen. Sopimus on luonteeltaan sekasopimus, jonka määräykset kuuluvat osittain jäsenvaltioiden ja osittain Euroopan

unionin toimivaltaan. Sopimuksen tavoitteena on asteittainen ja vasta-uoroinen sekä Maailman kauppajärjestön säännösten ja velvoitteiden mukainen kaupan vapauttaminen olennaisilta osin kaiken tavara- ja palvelukaupan osalta. Esitykseen sisältyy lakiehdotus, jolla saatetaan voimaan sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset.

● **Hallituksen esitys (HE 150/2017 vp) eduskunnalle laiksi ulosottokaaren muuttamisesta.**

Esityksessä ehdotetaan ulosottokaaren muuttamista ulosottoon liittyvien työllistymisen kannustinloukkujen purkamiseksi. Vähintään vuoden ajan työttömyysetuutta saaneet ulosottovelalliset olisivat oikeutettuja enintään kuuden kuukauden pituiseen lykkäykseen palkan ulosmittauksesta, jos he ovat tulorajaulosmittauksen piirissä. Muiden velallisten osalta ulosottomies voisi työllistymisen perusteella myöntää lykkäystä enintään neljäksi kuukaudeksi. Esityksessä ehdotetaan myös, että luonnollisen henkilön säännönmukaisesta elinkeinotulosta voitaisiin jättää ulosmittaamatta pääsäännön mukaista viittä kuudesosaa suurempi määrä sen perusteella, että velallinen ryhtyy elinkeinonharjoittajaksi pitkän työttömyyden jälkeen.

● **Hallituksen esitys (HE 151/2017 vp) eduskunnalle laeiksi sijoituspalvelulain muuttamisesta ja kaupankäynnistä rahoitusvälineillä sekä eräksi niihin liittyviksi laeiksi.**

Ehdotetuilla laeilla pantaisiin täytäntöön Euroopan unionin rahoitusvälineiden markkinat-direktiivi sekä toteutettaisiin tarvittavat toimenpiteet Euroopan unionin rahoitusvälineiden markkinat-asetuksen säännösten noudattamiseksi. Finanssivalvonnasta annettuun lakiin tehtäisiin tarpeelliset muutokset Euroopan unionin viitearvoasetuksen säännösten noudattamiseksi. Valtioneuvoston lausuma; Valtioneuvoston edellyttää, että tarkoin seurataan toimilupavaatimuksen vaikutuksia sijoitusmuotoisen joukkorahoitusmarkkinoiden kehitykseen. Seurannassa on kiinnitettävä huomiota sekä jouk-

korahoitusmarkkinoilla toimivien toimijoiden määrään että rahoituksen euromääräiseen volyymiin.

● **Hallituksen esitys (HE 152/2017 vp) eduskunnalle laeiksi verontilityslain, Verohallinnosta annetun lain 30 §:n ja verotusmenettelystä annetun lain 18 §:n muuttamisesta.**

Muutoksia ehdotetaan verontilityslain yleisiin tilitysmenettelyihin. Verovuodelle tehtäviä ansio- ja pääomatuloverojen sekä kiinteistöverojen oikaisutilityksiä esitetään tehtäväksi nykyisten vuosittaisten oikaisujen sijaan kuukausittain. Verovuositusta oikaisutilitysaikaa esitetään lyhennettäväksi neljään verovuotta seuraavaan kalenterivuoteen. Verontilityslain nojalla veronsaajille maksettavista tai perittävistä koroista esitetään luovuttavaksi. Myös veronsaajalta takaisin perittävien verojen lykäysmahdollisuudesta luovuttaisiin. Verovarojen tilittämisen peruseriaatteeseen ei esitetä muutoksia, joten tilitykset perustuisivat edelleen jako-osuuksiin sekä verovarojen nettomääräisen kertymän tilittämiseen veronsaajille. Uudistuksilla yksinkertaistettaisiin tilitysmenettelyä sekä mahdollistettaisiin nykyistä reaaliaikaisempi, tasaisempi ja ennustettavampi verovarojen tilittäminen veronsaajille. Tilitysmenettelyn yksinkertaistaminen lisäisi tilittämisen läpinäkyvyyttä veronsaajille sekä toisaalta alentaisi Verohallinnossa käyttöön otettavan uuden tietojärjestelmän käyttöönotto- ja ylläpitokustannuksia. Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi Verohallinnosta annettua lakia. Veronsaajien verotuskustannusosuuksia muutettaisiin siten, että kuntien osuutta korotetaan 0,2 prosenttiyksiköllä ja valtion verotuskustannusosuutta alennetaan vastaavasti 0,2 prosenttiyksiköllä, joten kuntien verotuskustannusosuus olisi 29,1 prosenttia, evankelis-luterilaisen kirkon seurakuntien 3,2 prosenttia ja Kansaneläkelaitoksen 5,6 prosenttia. Verotusmenettelystä annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että Verohallinto saisi Kansaneläkelaitokselta tiedot Kansaneläkelaitoksen myöntämiä eläkkeitä ja etuuksia koskevista hakemuksista, päätöksistä ja eläkkeiden ja etuuksien maksatuksesta

sekä Kansaneläkelaitoksen hallussa olevat tiedot työeläkkeistä koskevista päätöksistä. Verontilityslain muutokset on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.11.2018. Verohallinnosta annetun lain ja verotusmenettelystä annetun lain muutokset ehdotetaan tuleviksi voimaan vuoden 2018 alusta.

● **Hallituksen esitys (HE 154/2017 vp) eduskunnalle laeiksi verotusmenettelystä annetun lain sekä verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain 18 ja 20 §:n muuttamisesta.**

Verotusmenettelystä annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että lakiin lisättäisiin uusi säännös, jonka mukaan rahanpesulaissa tarkoitettujen ilmoitusvelvollisten on Verohallinnon kehoituksesta tunnistetiedon, pankkitilin numeron, tilitapahtuman tai muun vastaavan yksilöinnin perusteella annettava ja esitettävä tarkastettavaksi tiedot mekanismeista, menettelyistä, asiakirjoista sekä muista tiedoista, joiden perusteella raportoivat suomalaiset finanssilaitokset ovat suorittaneet verotusmenettelystä annetun lain 17a §:n 1 momentissa, 17b §:n 1 momentissa, 17c §:n 1 momentissa sekä 17d §:ssä tarkoitettut velvoitteet ja huolellisuusmenettelyt raportoitavien tilien tunnistamisessa. Esityksessä ehdotetaan myös muutettavaksi verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annettua lakia siten, että Verohallinnolla olisi oikeus luovuttaa tietoja Finanssivallonnalle sekä Patentti- ja rekisterihallitukselle. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2018.

● **Hallituksen esitys (HE 157/2017 vp) eduskunnalle avaruuteen lähetettyjen esineiden rekisteröinnistä tehdyn yleissopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi sekä laeiksi avaruustoiminnasta ja löytötavaralain 2 §:n muuttamisesta.**

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi avaruuteen lähetettyjen esineiden rekisteröinnistä tehdyn yleissopimuksen sekä lain yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voi-

maansaattamisesta. Lisäksi ehdotetaan säädettäväksi laki avaruustoiminnasta. Laki avaruuslentäjien pelastamisesta ja palauttamisesta sekä avaruusesineiden palauttamisesta (616/1970) esitetään kumottavaksi ja löytötavaralakiin (778/1988) esitetään tehtäväksi ehdotetusta uudesta laista johtuva tarkistus. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2018.

● **Hallituksen esitys (HE 159/2017 vp) eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveystietojen toissijaisesta käytöstä sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi.**

Sosiaali- ja terveystietojen käytölle luotaisiin yhtenäiset edellytykset tutkimuksessa, tilastoinnissa, kehittämis- ja innovaatiotoiminnassa, opetuksessa, tietojohdamisessa, viranomaisohjauksessa ja -valvonnassa sekä viranomaisten suunnittelu- ja selvitystehtävissä. Käyttöluvat myöntäisi keskitetysti uusi Sosiaali- ja terveysalan käyttö lupa- viranomainen. Luovutettaville tiedoille luotaisiin tietoturvalliset käyttöympäristöt ja -käyttöyhteydet. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksesta annetussa laissa säädettäisiin tarkemmin laitoksen tehtävistä ja henkilötietojen käsittelystä. Terveystietojen valtakunnallisista henkilörekistereistä annettu laki ja sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskusten tilastotoimesta annettu laki kumottaisiin. Muiden lakien muutokset olisivat teknisluonteisia. Esityksellä saatettaisiin lainsäädäntöalueen säännökset vastaamaan yleisen tietosuoja-asetuksen (2016/679) vaatimuksia. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2018. Osaa säännöksistä sovellettaisiin vasta siirtymäajan jälkeen.

● **Hallituksen esitys (HE 172/2017 vp) eduskunnalle laiksi vakuutusten tarjoamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi.**

Esityksen tavoitteena on ylläpitää ja kohdennetusti parantaa vakuutuksia eri kanavien kautta ostavien asiakkaiden suojaa. Tavoitteena on myös panna täytäntöön vakuutus-ten tarjoamisesta annettu direktiivi (EU) 2016/97. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi muun muassa

suomalaisten vakuutusdustajien ja sivutoimisten vakuutusdustajien rekisteröintivelvollisuudesta sekä ETA-alueella harjoitettavaan vakuutusten tarjoamiseen liittyvistä menettelyistä. Lisäksi säädettiin kattavasti vakuutusten markkinointiin ja myyntiin liittyvistä menettelyistä ja velvollisuuksista. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 23.2.2018.

▶ VALTIONEUVOSTON ASETUKSET

● Valtioneuvoston asetus ennakkoperintäasetuksen muuttamisesta (702/2017)

Asetus tuli voimaan 1.11.2017.

Asetuksessa säädetään verovuoden jälkeen kannettavan ennakon eräpäivästä. Lisäksi eräpäivän määräytymistä koskevaa säännöstä tarkennetaan siten, että ennakon eräpäivä on aina pankkipäivä. Myös verovelvollisen selvitysvelvollisuutta koskevan säännöksen sanamuotoa tarkennetaan. Ennakon eräpäivää koskevaa säännöstä sovelletaan yhteisöltä ja yhteisetuudelta kannettavaan ennakkoon, joka määrätään asetuksen voimaantulopäivänä tai sen jälkeen, ja muulta verovelvolliselta kannettavaan ennakkoon, joka määrätään 1.11.2018 tai sen jälkeen.

● Valtioneuvoston asetus tuloveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi ja veron kiertämisen estämiseksi Saksan kanssa tehdyn sopimuksen voimaansaattamisesta ja sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annetun lain voimaantulosta (714/2017)

Sopimus, laki (283/2016) ja asetus tulivat voimaan 16.11.2017.

● Valtioneuvoston asetus ampuma-aseasetuksen muuttamisesta (747/2017)

Asetus tuli voimaan 1.12.2017.

Asetuksesta kumotaan ja osin muutetaan yksityistä valmistamis-

lupaa, hankkimis- ja hallussapitolupaa koskevat säännökset. Ampuma-aselain muuttamisesta annetulla lailla on kumottu kyseisiä lupatyyppejä koskevat säännökset ja korvattu ne aseluvalla, johon voidaan liittää yksityinen valmistamisoikeus sekä aseiden hankkimisoikeus. Lisäksi asetuksessa kumotaan lainmuutosta vastaavalla tavalla soveltuvuustestistä sekä aseke-räilijän tiedostonpitoa koskevat säännökset. Hankkimisluvan hakemista koskeva ampuma-aseasetuksen 43 § muutetaan koskemaan aseluvan hakemista. Pykälässä säädetään aseluvan hakemismenettelystä ja hakemukseen sisällytettävistä tiedoista. Ampuma-aseasetukseen lisätään uusi 43 a § aseiden ja aseiden osan yksilöintitietojen ilmoittamisesta, jolla täsmennetään ampuma-aselain 42c §:ssä säädetyn ilmoitusvelvollisuuden sisältöä.

▶ KORKEIN OIKEUS

KKO:2017:66

Rangaistuksen määrääminen – Rangaistuslajin valinta – Yhdyskuntapalvelu – Yhteinen rangaistus – Aikaisemmin tuomitun yhdyskuntapalvelun huomioon ottaminen

Kysymys siitä, olivatko aikaisemat vankeusrangaistukset ja yhdyskuntapalvelurangaistus esteenä yhdyskuntapalveluun tuomitsemiselle.

RL 6 luku 11 § (515/2003)

KKO:2017:67

Lahjus – Lahjuksen antaminen – Lahjuksen ottaminen – Lahjusrikkomus – Virkarikos – Virkavelvollisuuden rikkominen – Tuottamuksellinen virkavelvollisuuden rikkominen

Vapaa-aikaa viettänyt syyttäjä oli tavannut ravintolassa naishenkilön, jota hän oli syyttänyt pahoinpitelystä. He olivat keskustelleet vireillä olevasta pahoinpitelyasiasta. Ravintolan sulkeuduttua he olivat lähteneet syyttäjän kotiin, jossa heidän välillään oli ollut seksuaalista kanssakäymistä.

Kysymys siitä, täyttikö menettely lahjuksen antamisen ja ottami-

sen tai lahjusrikkomuksen tunnusmerkistöt ja oliko syyttäjä menettelyllään rikkonut virkavelvollisuuttaan. (Ään.)

RL 16 luku 13 §
RL 40 luku 1 §
RL 40 luku 3 §
RL 40 luku 9 §
RL 40 luku 10 §
ks. HD:2017:67

KKO:2017:68

Oikeudenkäyntimenettely – Jatkokäsittelylupa – Muutosperuste – Lapsen huolto ja tapaamisoikeus – Lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan päätöksen täytäntöönpano – Oikeudenkäyntikulut

Lapsen isä haki lapsen tapaamisoikeutta koskevan lainvoimaisen päätöksen täytäntöönpanoa käräjäoikeudessa. Lapsen äiti vaati, että hakemus hylätään. Samalla hän vaati, että päätöksen mukaisia tapaamisoikeuden ehtoja muutetaan väliaikaisesti. Käräjäoikeus hylkäsi isän vaatimuksen päätöksen täytäntöönpanosta ja samoin äidin vaatimuksen tapaamisoikeuden ehtojen muuttamisesta. Oikeudenkäyntikulujen osalta käräjäoikeus katsoi, että kysymyksessä oli tilanne, jossa asianosaiset saavat pitää kulunsa vahinkonaan.

Korkeimman oikeuden päätöksestä ilmenevillä perusteilla katsottiin, että hovioikeuden olisi tullut myöntää oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuutta koskevan valituksen johdosta lapsen äidille jatkokäsittelylupa muutospirusteella.

OK 25a luku 11 § 1 mom 1 kohta

KKO:2017:69

Seksuualirikos – Raiskaus – Törkeä raiskaus – Rangaistuksen määrääminen – Lieventämissperusteet – Rangaistuksen mittaaminen – Kohtuullistamisperusteet – Nuori rikoksentehtäjä

B oli hovioikeudessa tuomittu törkeästä raiskauksesta ehdottomaan vankeusrangaistukseen. B oli teko hetkellä 18-vuotias. C ja D oli tuomittu samasta teosta nuorena henkilönä ehdolliseen vankeusrangaistukseen sekä valvontaan. Korkeimman oikeuden ratkaisusta ilmenevillä perusteilla B:n katsottiin

syyllistyneen törkeään raiskauksen asemesta perusmuotoiseen raiskaukseen. C:n ja D:n osalta asia oli Korkeimmassa oikeudessa esillä ainoastaan rangaistuksen määräämisen osalta.

Korkein oikeus otti B:n osalta kohtuullistamisperusteena huomioon hänen nuoren ikänsä ja alaikäisten C:n sekä D:n rangaistus tuomittiin lievennetyltä asteikolta. B:n, C:n ja D:n rangaistusta määrätessään Korkein oikeus otti huomioon kohtuullistamisperusteena myös rikoksesta seuranneen poikkeuksellisen julkisuuden ja siitä vastaajille aiheutuneet vakavat seuraukset.

B tuomittiin ehdottomaan vankeusrangaistukseen. Rikoksentekehetyllä alle 18-vuotiaat C ja D tuomittiin ehdolliseen vankeusrangaistukseen ja sen tehosteeksi valvontaan. (Ään.)

RL 20 luku 1 §
RL 20 luku 2 §
RL 6 luku 7 §
RL 6 luku 8 §
RL 6 luku 9 §
RL 6 luku 10 §

KKO:2017:70

Esteellisyyt – Lautamies

Käräjäoikeuden lautamies oli lapsen kohdistunutta seksuaalirikosta koskevan asian käsittelyn yhteydessä kertonut joutuneensa itse lapsena 40 vuotta aikaisemmin seksuaalisen hyväksikäytön kohteeksi. Korkeimman oikeuden ratkaisusta ilmenevin perustein lautamiestä ei pidetty esteellisenä.

OK 13 luku 7 § 3 mom

KKO:2017:71

Rakennusurakka – Oikeustoimi – Oikeustoimen kohtuullistaminen

Kysymys laskutyönä toteutetun rakennusurakan hinnan sovittelun edellytyksistä.

OikTL 36 §
KSL 4 luku 1 §

KKO:2017:72

Ulosottokaari – Ulosmittaus – Oikeusvoima

Velkojan samaa saatavaa koskevas- ta hakemuksesta oli ensin ulosmi-

tattu velallisen palkkaa ja sen jäl- keen hänen saamansa veronpalau- tus. Käräjäoikeus oli palkan ulos- mittauksista koskeneen ulosottovali- tuksen johdosta antamassaan pää- töksessä kumonnut palkan ulos- mittauksen, koska ulosottooperus- teena ollut saatava oli vanhentun- nut. Käräjäoikeuden lainvoimainen päätös satoi veronpalautuksen ulos- mittauksista koskevassa asiassa.

UK 3 luku 31 § 2 mom

KKO:2017:73

Vahingonkorvaus – Kärsimys – Syyttömästi pidätetyn ja vangit- tun korvaus

A oli ollut pidätettynä neljän vuoro- kauden ajan ja myöhemmin suorittanut hänelle tuomittua van- keusrangaistusta 57 vuorokauden ajan. Syyte oli sittemmin hylätty. Hovioikeus velvoitti valtion mak- samaan A:lle korvausta vapauden- menetyksen aiheuttamasta kärsi- myksestä yhteensä 24 400 euroa. Korvauksen määrää harkitessaan hovioikeus otti huomioon muun muassa vapaudenmenetyksen saa- man poikkeuksellisen julkisuuden.

Tuomiosta ilmenevillä perus- teilla Korkein oikeus katsoi, ettei hovioikeuden tuomitsemaa korva- usta ollut aihetta korottaa. Vrt. KKO:1991:128 KKO:1992:90

L syyttömästi vangitulle tai tuomi- tulle valtion varoista vapauden menetyksen johdosta maksettavas- ta korvauksesta 4 § 1 mom

KKO:2017:74

Irtaimen kauppa – Vahingonkor- vaus – Välillinen vahinko – Väli- tön vahinko

Maanviljelijä oli ostanut moottori- polttoöljyä käytettäväksi polttoai- neena maatilansa työkoneissa. Polttoöljyssä olleiden epäpuhtauk- sien vuoksi maanviljelijän traktoreiden moottorit olivat vioittuneet. Hän vaati polttoöljyn myyjältä korvausta traktoreiden korjaami- sesta ja asian selvittämisestä aiheu- tuneista kustannuksista.

Korkeimman oikeuden ratkai- susta ilmenevillä perusteilla kat- sottiin, että kysymys oli välillisestä vahingosta ja että myyjä ei ollut vastuussa sen korvaamisesta.

KauppaL 40 §
KauppaL 67 §

KKO:2017:75

Veropetos – Törkeä veropetos – Vahingonkorvaus

Vastaajan syyksi oli luettu törkeä- nä veropetoksena muun muassa se, että yhtiön, jonka hallituksen ainoa jäsen hän oli, toiminnassa oli laiminlyöty ilmoittaa yhtiön mak- samat palkat ja toimittaa ennakon- pidätykset maksetuista palkoista, minkä vuoksi veroa oli jäänyt mää- räämättä. Kysymys siitä, minkä perusteiden mukaan vältetyn ve- ron määrä oli arvioitava.

RL 29 luku 1 §
RL 29 luku 2 §

KKO:2017:76

Oikeudenkäyntimenettely – Riita-asia – Asian ratkaiseminen valmistelussa – Jatkokäsittely- lupa – Muutosperuste – Ennak- koratkaisuperuste

Käräjäoikeus oli riitaisessa asiassa hylännyt kanteen kirjallisessa val- mistelussa annettulla tuomiolla sen jälkeen, kun kantaja ei ollut anta- nut häneltä pyydettyä kirjallista lausumaa ja vastaaja oli pyytänyt asian ratkaisemista tuomiolla. Ho- vioikeus ei myöntänyt asiassa jat- kokäsittelylupaa.

Kysymys käräjäoikeuden me- nettelystä ja siitä, olisiko hovioike- uden tullut myöntää asiassa jatko- käsittelylupa.

OK 25a luku 11 §

KKO:2017:77

Oikeudenkäyntimenettely – Riita-asia – Asian ratkaiseminen kirjallisessa valmistelussa

Käräjäoikeus oli riita-asiassa hy- lännyt kanteen vastaajan vaati- muksesta kirjallisessa valmistelus- sa antamallaan tuomiolla sen jäl- keen kun asia oli muuttunut riitai- seksi vastaajan vastauksen johdos- ta eikä kantaja ollut antanut häneltä pyydettyä lausumaa vastaajan vastaukseen. Kantajan valituksen johdosta hovioikeus katsoi, ettei asiaa olisi saanut ratkaista tuo- miolla kirjallisessa valmistelussa, ja palautti asian käräjäoikeuteen uutta käsittelyä varten.

Korkeimman oikeuden päätök- sestä ilmenevin perusteiden katsot- tiin, että oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 27a §:n säännös asian rat-

kaisemisesta yksin kirjallisen valmistelun perusteella tuli sovellettavaksi asiaan, mutta asian laatu edellytti pääkäsittelyn toimittamista käräjäoikeudessa. Hovi-oikeuden olisi siten tullut palauttaa asia käräjäoikeuteen pääkäsittelyn toimittamiseksi.

OK 12 luku 10 §
OK 12 luku 11 §
OK 5 luku 27 §
OK 5 luku 27a §

KKO:2017:78

Petos – Törkeä petos – Oikeudenkäyntimenettely – Todistelu – Asianosaisen kuulustelu – Itsekriminointisuoja

A:ta oli kuultu käräjäoikeudessa takaisinsaantia konkurssipesään koskevan asian pääkäsittelyssä vastaajayhtiön edustajana henkilökohtaisesti todistelutarkoituksessa ja toisessa vastaavassa asiassa asianosaisena henkilökohtaisesti todistelutarkoituksessa. Ennen kuulemistaan näissä oikeudenkäynneissä A:ta oli kuultu rikoksesta epäiltynä velallisen rikoksia koskevassa esitutkinnassa, joka liittyi takaisinsaantioikeudenkäyntien kohteena oleviin toimiin. A:lle vaadittiin rangaistusta törkeästä petoksesta ja petoksesta, koska hän oli hankkiakseen edustamalleen yhtiölle ja itselleen oikeudetonta taloudellista hyötyä erehdyttänyt käräjäoikeutta kertomalla todistelutarkoituksessa henkilökohtaisesti kuultuna totuudenvastaisesti takaisinsaantikanteiden perusteita koskevista seikoista, aiheuttaen menettelyllään kanteiden hylkäämisen ja siten kantajalle vahinkoa.

Korkeimman oikeuden ratkaisusta ilmenevillä perusteilla katsottiin, ettei A:n itsekriminointisuoja ollut loukattu. Syytteitä törkeästä petoksesta ja petoksesta ei ollut hylättävä itsekriminointisuoja koskevalla perusteella. Ks. KKO:2015:6

RL 36 luku 1 §
RL 36 luku 2 §
OK 17 luku 24 § 1 mom (571/1948)
OK 17 luku 65 § (360/2003)

KKO:2017:79

Ylimääräinen muutoksenhaku – Rangaistuksen määrääminen –

Vapaudenmenetyksajan vähentäminen

A oli ollut tutkintavankina häneen kohdistettujen rikosepäilyjen ja sittemmin syytteiden vuoksi rikosasioissa, joiden käsitteleminen tuomioistuimessa oli erotettu kahteen eri oikeudenkäyntiin. Ensin käsitellyssä asiassa hovioikeus oli A:n vankeusrangaistukseen tuomituksaan vähentänyt rangaistuksesta rikoslain 6 luvun 13 §:n 2 momentin nojalla paitsi ajan, jonka A oli ollut tämän asian vuoksi vangittuna, myös ajan, jonka A oli ollut vapautensa menettäneenä samaan asiakokonaisuuteen liittyneen, tuolloin vielä käräjäoikeudessa käsiteltävänä olleen toisen rikosasian vuoksi. Sittemmin A tuomittiin käräjäoikeudessa vankeusrangaistukseen myös toisessa asiassa.

Korkeimman oikeuden ratkaisusta ilmenevillä perusteilla katsottiin, ettei vapaudenmenetyksajan vähentämisessä ollut hovioikeudessa tapahtunut oikeudenkäyntivirhettä eikä tuomio perustunut ilmeisesti väärään lain soveltamiseen. A:n ylimääräinen muutoksenhakemus hylättiin.

RL 6 luku 13 §
RL 2c luku 5 § 2 mom
VankeusL 3 luku 1 § 2 mom

KKO:2017:80

Kuluttajansuoja – Velkomus – Palvelussopimus

Teleyritys oli puhelimitse myynyt asiakkaalleen mobiililaajakaistaliittymän. Kysymys siitä, oliko samalla sovittu siitä, että kuluttajan ja teleyrityksen välinen aiempi liittymäsopimus lakkasi. (Ään.)

➔ KORKEIN HALLINTO-OIKEUS

Yleishallinto-asiat

KHO:2017:155

Tavaramerkki – Vilpallinen mieli – Ehdoton rekisteröintieste – Puhevalta – Oikeussuojan tarve

Tavaramerkin rekisteröinti vilpillisessä mielessä oli rekisteröintiesteenä sillä tavalla ehdoton, ettei rekisteröintiä vastaan väitteen tehneen oikeus vedota samankaltai-

sen tavaramerkin ennen rekisteröintihakemuksen jättöpäivää tapahtuneeseen käyttöön riippunut siitä, oliko kysymys sen omasta vai kolmannen taholta tapahtuneesta käytöstä.

Tavaramerkkilaki 14 § 1 momentti (996/1983) 7 kohta (1715/1995) HE 24/2016 vp Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi jäsenvaltioiden tavaramerkkilainsäädännön lähentämisestä 2008/95/EY 3 artikla 2 kohta d alakohta C-529/07, Chocoladenfabriken Lindt & Sprüngli, ECLI:EU:C:2009:361 Vrt. KHO 2010:75

KHO:2017:156

Julkinen hankinta – Valituksen laajentaminen – Oikeusastejärjestys – Asian muuttuminen toiseksi – Tutkimatta jättäminen – Tarjousten vertailu

Yhtiö oli markkinaoikeudessa vaatinut hyvitysmaksun määräämistä perustellen sitä muun ohella tarjousten vertailun virheellisyydellä kahden alavertailuperusteen osalta.

Yhtiö oli vasta korkeimmassa hallinto-oikeudessa laajentanut valitustaan esittämällä hankintayksikön selitykseen antamassaan vastaselityksessä, että tarjousten vertailu oli ollut virheellistä myös kuuden muun alavertailuperusteen osalta.

Asia olisi yhtiön tarjousten vertailun virheellisyyden perusteiksi korkeimmassa hallinto-oikeudessa esittämien seikkojen perusteella tullut arvioitavaksi huomattavasti laajemmin kuin asia oli ollut käsiteltävänä markkinaoikeudessa.

Asia jätettiin tutkimatta siltä osin kuin yhtiö oli korkeimmassa hallinto-oikeudessa esittänyt uusia tarjousten vertailun virheellisyyden perusteita, joita se ei ollut esittänyt markkinaoikeudessa. Asia oli näiden perusteiden esittämisen johdosta muuttunut hallintolainkäyttölain 27 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla toiseksi.

Hallintolainkäyttölaki 27 § 2 momentti

KHO:2017:157

Asiakirjajulkisuus – Julkisuuslain soveltaminen – Viranomaisen sisäistä työskentelyä varten

laadittu asiakirja – Virkamiesten välinen sähköpostiviestintä – Eri viranomaiset – Ympäristöministeriö – ELY-keskus

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle (ELY-keskus) esitetty asiakirjapyyntö koski kaikkea postin tai sähköpostin välityksellä tapahtunutta kirjeenvaihtoa ympäristöministeriön ja ELY-keskuksen sekä sanotuissa viranomaisissa toimivien virkamiesten välillä koskien Talvivaara Sotkamo Oy:n tai Talvivaaran Kaivososakeyhtiö Oy:n toimintaa ja valvontaa aikavälillä 1.1.2011–23.1.2015. ELY-keskus luovutti asiakirjapyyntönsä esittäjälle arkistoidun (ELY-keskuksen diaariin kirjatus) aineiston, mutta ei kirjaamattomia sähköpostiviestejä katsoen, että ne jäävät julkisuuslain soveltamisalan ulkopuolelle mainitun lain 5 §:n 4 momentin perusteella. Luovuttamatta jätetty aineisto käsitti lähes 200 sähköpostiviestiä. Asiassa oli ratkaistavana, voitiinko eri viranomaisissa toimivien virkamiesten välisen viestinnän tuloksena syntyneitä asiakirjoja pitää julkisuuslain 5 §:n 4 momentissa tarkoitettuina sisäisen työskentelyn asiakirjoina.

Luovuttamatta jätettyjä, saman hallinnonalan viranomaisissa toimivien virkamiesten välisiä sähköpostiviestejä voitiin luonnehtia ennemminkin yksittäisten virkamiesten keskinäisiksi kuin viranomaisien väliseksi viestinvaihdoksi. Sisällöltään ja tarkoitukseltaan viestit olivat pääosin mielipiteen- tai tietojenvaihdoksi luonnehdittavia. Sähköpostiviestintä oli viranomaisien ja virkamiesten välisessä neuvotteluluonteisessa yhteydenpidossa huomattavasti keskeisemmässä asemassa kuin julkisuuslain tullessa voimaan vuonna 1999. Kun vielä otettiin huomioon, että julkisuuslain 5 §:n 4 momentin tarkoituksena on turvata virkamiesten välisen kommunikoinnin ja mielipiteidenvaihdon vapautta, kysymyksessä olevia sähköpostiviestejä oli pidettävä lainkohdassa tarkoitettuina viranomaisien sisäistä työskentelyä varten laadittuina asiakirjoina. Sähköpostiviesteihin tutustumisen perusteella voitiin lisäksi arvioida, että kokonaisuutena arvioituna ne eivät sisältäneet sellaisia tietoja, että ne arkistolainsäädännön mukaan oli liitettävä arkistoon. Luovuttamatta

jätettyihin sähköpostiviesteihin ei siten julkisuuslain 5 §:n 4 momentin perusteella sovellettu mainittua lakia.

Esittelijän eriyvä mielipide. Suomen perustuslaki 12 § 2 momentti
Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (julkisuuslaki) 1 § 1 momentti, 3 §, 5 § 2 ja 4 momentit, 9 § 1 momentti, 11 § ja 17 § 1 momentti
Arkistolaki 6 § 1 momentti ja 7 § 2 momentti
Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi viranomaisten toiminnan julkisuudesta ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 30/1998 vp)

KHO:2017:158

Tavaramerkki – Sekaannusvaara – Rekisteröintieste – Rekisteröintisuostumus – Valituslupa – Muu painava syy

Patentti- ja rekisterihallitus oli hylännyt tavaramerkin rekisteröintiä koskevan hakemuksen sekaannusvaaran perusteella. Markkinaoikeus oli pysyttänyt Patentti- ja rekisterihallituksen päätöksen lopputuloksen sillä perusteella, että sekaannusvaara oli kahden esterekisteröinnin osalta olemassa, jolloin hakijan esittämästä kolmatta esterekisteröintiä koskevasta rekisteröintisuostumuksesta ei ollut tarvetta lausua. Hakijan esitettyä korkeimmalle hallinto-oikeudelle lisäksi kahta muutakin esterekisteröintiä koskevat rekisteröintisuostumukset korkein hallinto-oikeus myönsi valitusluvan muun painavan syyn perusteella, kumosi Patentti- ja rekisterihallituksen ja markkinaoikeuden päätökset ja palautti asian Patentti- ja rekisterihallitukselle tavaramerkin rekisteröintiä varten.

Tavaramerkkilaki 14 § 2 momentti (1715/1995)
Laki oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa 7 luku 2 § 1 ja 3 momentti
Hallintolainkäyttölaki 13 § 2 momentti

KHO:2017:159

Numeroista muodostuva tavaramerkki – Erottamiskyky – Tavarain ominaispiirteitä kuvaava tavaramerkki – Tavaramerkin ja tavarain välinen yhteys – Määrä –

Hinta – Unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö

Patentti- ja rekisterihallitus oli hylännyt numeroista muodostuvan merkin 12 rekisteröintiä tavaramerkiksi oven painikkeille tavaruokissa 6 ja 20 koskevan hakemuksen sillä perusteella, että merkin 12 voitiin ymmärtää ilmaisevan kysymyksessä olevien tavaroiden paljoutta ja hintaa. Markkinaoikeus oli hylännyt hakijan valituksen Patentti- ja rekisterihallituksen päätöksestä.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, että numeroista muodostuva tavaramerkki voitiin rekisteröidä tavaramerkiksi, mutta se oli lähtökohdaisesti heikosti erottamiskykyinen. Koska ei ollut kohtuudella odotettavissa, että kohderyhmään kuuluva kuluttaja yhdistäisi merkin 12 oven painikkeiden määrään tai hintaan tai katsoisi sen kuvaavan muutenkaan mainittujen tavaroiden ominaispiirteitä, sitä ei ollut pidettävä niiden tavaramerkkinä niin erottamiskyvyttömänä, että sen rekisteröinti olisi tullut evätä. Korkein hallinto-oikeus kumosi markkinaoikeuden ja Patentti- ja rekisterihallituksen päätökset ja palautti asian Patentti- ja rekisterihallitukselle tavaramerkin rekisteröintiä varten.

Tavaramerkkilaki 1 § 2 momentti (39/1993), 13 § (56/2000) ja 20 § 1 momentti
Tavaramerkkilaki 3 ja 13 §
HE 24/2016 vp
Unionin tuomioistuimen tuomio asiassa C-51/10 P, Agencja Wydawnicza Technopol v. SMHV (ECLI:EU:C:2011:139)

KHO:2017:160

Julkinen hankinta – Hankintamenettelyn keskeyttäminen – Hankintapäätöksen poistaminen – Oikeussuojan tarve hankintapäätöksen osalta – Asiaratkaisun antamatta jättäminen

Hankintayksikkö oli 18.10.2016 tekemällään keskeyttämissä päätöksellä tosiasiallisesti poistanut 7.8.2015 tekemänsä hankintapäätöksen ja keskeyttänyt hankintamenettelyn markkinaoikeuden päätöksestä tehdyn valituksen ollessa vireillä korkeimmassa hallinto-oikeudessa. Hankintapäätöksen 7.8.2015 poistaminen ja hankintamenettelyn keskeyttäminen tarkoitti, että

hankintaa ei enää toteuteta mainitun hankintapäätöksen perusteella ja hankintapäätös oli menettänyt oikeudellisen merkityksensä valittajayhtiön kannalta. Yhtiö oli hankinnan keskeyttämistä koskevan päätöksen tiedoksi saatuaan vaatinut korkeimmassa hallinto-oikeudessa enää muutosta markkinaoikeuden päätöksen lopputulokseen oikeudenkäyntikulujen osalta sekä oikeudenkäyntikulujaan korvattavaksi korkeimmassa hallinto-oikeudessa. Korkeimmassa hallinto-oikeudessa ei ollut valittajan valituksesta kysymys hankinnan keskeyttämistä koskevan päätöksen lainmukaisuudesta. Näin ollen lausuminen valituksesta raukesi pääasian osalta. Korkein hallinto-oikeus katsoi, että kun korkeimmassa hallinto-oikeudessa ei enää ollut yhtiön valituksesta kysymys hankintapäätöksen lainmukaisuudesta, mikä oli ollut markkinaoikeuden päätöksen lopputuloksen perusteena, ei ollut kohtuutonta, että yhtiö oli joutunut markkinaoikeudessa pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan ja että yhtiö oli markkinaoikeudessa velvoitettu korvaamaan hankintayksikön oikeudenkäyntikulut.

Koska hankintayksikkö oli keskeyttänyt hankintamenettelyn vasta sen jälkeen, kun yhtiö oli tehnyt valituksen korkeimmalle hallinto-oikeudelle, olisi ollut pääasian lopputuloksesta huolimatta kohtuutonta, jos yhtiö olisi joutunut pitämään oikeudenkäyntikulunsa korkeimmassa hallinto-oikeudessa kokonaan vahinkonaan. Hankintayksikkö velvoitettiin korvaamaan yhtiön oikeudenkäyntikulut ja korkeimmassa hallinto-oikeudessa.

Laki julkisista hankinnoista (348/2007) 89 §
Hallintolainkäyttölaki 74 § 1 ja 2 momentti

KHO:2017:161

Luonnonsuojelulaki – Viitasammakko – Suojelusta poikkeaminen – Lisääntymis- ja levähdyspaikka – Vapaa-ajanasuntoalue – Puutarhakylähanke – Luontodirektiivi – Pakottava syy

Kunta oli hakenut lupaa viitasammakon lisääntymispaikan suojelusta poikkeamiselle siirtolapuutarhatyyppisen vapaa-ajanasun-

toalueen rakentamiseksi. Vaikka hanketta, jonka tarkoituksena oli kunnan elinvoimaisuuden säilyttäminen, voitiin sinänsä pitää erittäin tärkeän yleisen edun kannalta hyödyllisenä, ei viitasammakon lisääntymispaikan suojelusta poikkeamiselle ollut luontodirektiivin 16 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitettua erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavaa syytä. Näin ollen lupaa suojelusta poikkeamiseen ei voitu myöntää.

Luonnonsuojelulaki 49 § 1 ja 3 momentti
Luontodirektiivi 16 artikla 1 kohta

KHO:2017:163

Virkamies – Poliisimies – Irtisanominen – Poliisin käyttäytyminen – Rikostuomio – Erityisen painava syy – Kohtuullinen aika – Suullinen käsittely

Virastaan irtisanottua poliisimiestä oli hallinto-oikeudessa ja irtisanomisasiaa käsiteltäessä edustanut lainoppinut asiamies, joka toimi hänen asiamiehenään myös korkeimmassa hallinto-oikeudessa. Hallinto-oikeuden päätöksestä ja asiakirjoista saatavan selvityksen mukaan poliisimies ei ollut hallinto-oikeudessa esittänyt suullisen käsittelyn toimittamista koskevaa pyyntöä. Asiassa ei ollut ilmennyt myöskään perusteita, joiden johdosta hallinto-oikeuden olisi tullut viran puolesta ilman pyyntöä toimittaa asiassa suullinen käsittely.

Poliisimies oli pyytänyt korkeimmassa hallinto-oikeudessa suullisen käsittelyn toimittamista sen selvittämiseksi, oliko poliisiviranomaisen katsottava tehneen tosiasiallisen ratkaisun olla irtisanomatta häntä jo ennen irtisanomisen perustana olleita tapahtumia koskeneen käräjäoikeuden tuomion antamista ja oliko irtisanominen tästä johtuen liian myöhään tehtynä lainvastainen. Lisäksi poliisimies oli pyytänyt suullisen käsittelyn toimittamista sen selvittämiseksi, mikä merkitys asian arvioinnissa oli annettava hänen luottamustaan koskevalle mittaukselle.

Kun perusteita suullisen käsittelyn toimittamiseksi poliisimiehen pyynnöstä hallintolainkäyttölain 38 §:n 1 momentin nojalla ei ollut,

tuli suullisen käsittelyn toimittamista korkeimmassa hallinto-oikeudessa arvioida hallintolainkäyttölain 37 §:n nojalla siltä kannalta, oliko asian selvittämiseksi poliisimiehen esittämän mukaisesti asiassa tarpeen toimittaa suullinen käsittely.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, että suullisen käsittelyn toimittamista koskeva pyyntö koski sellaisia tosiseikkoja, jotka olivat oikeudellisesti merkityksellisiä esillä olevan asian lopputuloksen kannalta. Vaatimus suullisen käsittelyn toimittamisesta hylättiin.

Valtion virkamieslaki 14 § 2 momentti, 25 § 2 ja 3 momentti, 40 § 2 momentti 4 kohta

Laki poliisin hallinnosta 15f §

Hallintolaki 6 §

Hallintolainkäyttölaki 37 § 1 momentti ja 38 § 1 momentti

Euroopan ihmisoikeussopimus

6 artikla 1 kappale

Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 9.6.2016 Madaus v. Saksa, tuomio 12.11.2002 Salomonsson v. Ruotsi ja tuomio 16.3.2017 Fröbrich v. Saksa

KHO:2017:165

Oikeusapu – Kansainvälinen suojele – Vapaaehtoinen paluu – Selvästi perusteeton valituslupahakemus – Avustajan palkkiovaatimuksen hylkääminen

Maahanmuuttovirasto oli hylännyt turvapaikanhakija A:n turvapaikkaa ja oleskelulupaa koskevan hakemuksen sekä päättänyt kääntää hänet kotimaahansa Irakiin. Asian ollessa vireillä korkeimmassa hallinto-oikeudessa ilmeni, että A oli poistunut Irakiin vapaaehtoisena paluun ohjelmassa ennen valituslupahakemuksen tekemistä. Korkein hallinto-oikeus hylkäsi valituslupahakemuksen.

Oikeusavun osalta korkein hallinto-oikeus viittasi ulkomaalaislain 87, 88 ja 147 §:ään ja totesi, että mainitut säännökset huomioon otettuna, kun A oli poistunut vapaaehtoisesti Suomesta, oli hänen valituslupahakemustaan pidettävä oikeusapulain 17 §:n 4 momentissa tarkoitettulla tavalla selvästi perusteettomana. Tämän vuoksi avustajan palkkiovaatimus oli hylättävä.

Ulkomaalaislaki 87, 88 ja 147
Oikeusapulaki 17 § 4 momentti

KHO:2017:166

Asiakirjajulkisuus – Valvontasalaisuus – Tarkastussalaisuus – Työsuojelutarkastus – Tarkastusilmoitus

Aluehallintovirastolle esitetty asiakirjapyyntö koski sen helmi-maaliskuussa 2015 työnantajille lähettämiä tarkastusilmoituksia, jotka liittyivät tuleviin työsuojelutarkastuksiin.

Tarkastusilmoitusten luovuttaminen ulkopuoliselle taholle ennen työsuojelutarkastusten toimitamista olisi voinut johtaa siihen, että tarkastuksissa syntyisi virheellinen kuva työpaikan tosiasiallisesta olosuhteista ja toimintatavoista. Ilmoitusten luovuttaminen ennen tarkastusten toimittamista olisi voinut myös heikentää työsuojeluviranomaisen, työnantajan ja työntekijöiden välisen työsuojelua koskevan yhteistoiminnan edellytyksiä. Ilmoitusten luovuttaminen ennen tarkastusten toimittamista olisi siten vaarantanut julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 15 kohdassa tarkoitettulla tavalla työsuojeluvannon tai sen tarkoituksen toteutumisen. Tarkastusilmoitukset olivat siten salassa pidettäviä kunnes työsuojelutarkastukset oli toimitettu. Tarkastusten toimittamisen jälkeen ilmoitusten luovuttamisen ei voitu enää katsoa vaarantavan työsuojeluvantaa tai sen tarkoituksen toteutumista.

Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (julkisuuslaki) 24 § 1 momentti 15 kohta

KHO:2017:167

Ympäristölupa – Ympäristönsuojelulaki – Eläinsuoja – Broilerikasvattamo – Laajennus – Hajuhaitta – Kohtuuton rasitus – Katselemus – Ohje-etäisyydet

Ympäristölupaa oli haettu broilerikasvattamotoiminnan laajentamiselle siten, että olemassa olevan 25500 broilerin kasvattamon lähelle rakennetaan uusi 54000 broilerin kasvattamo. Kun otettiin huomioon alueen luonne, maastonmuodot, hajun esiintymisestä saatu selvitys ja uuden kasvattamon sijoittuminen kauemmas useimmista häiriintyvistä kohteista sekä hajuhaitan rajoittamiseksi annetut korkeimman hallinto-oikeuden muuttamat lupamääräykset, hake-

muksen mukaisesta toiminnasta ei haetussa laajuudessa ennalta arvioiden aiheutunut lähialueen asukkaille ympäristönsuojelulain 42 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettua kohtuutonta rasitusta, vaikka etäisyydet lähimpiin asuntoihin jäivätkin toiminnan laajuuteen nähden lyhyiksi.

Ympäristönsuojelulaki (86/2000) 3 §, 41 § 1 momentti, 42 § 1 momentti 5 kohta, 43 § 1 momentti ja 55 § 3 momentti
Laki eräistä naapurussuhteista 17 § 1 momentti

KHO:2017:168

Vesihuolto – Hallintopakko – Liittämismuutos – Sopimuksen tekeminen – Toimivalta

Kunnan ympäristö- ja rakennuslautakunta oli vesihuoltolain nojalla velvoittanut kiinteistön omistajat tekemään sopimuksen kiinteistön liittämiseksi vesiosuuskunnan vesijohtoon kahden kuukauden kuluessa mainitun päätöksen tiedoksisaamisesta. Jäljennös sopimuksesta oli toimitettava edellä mainitun ajan kuluessa lautakunnalle. Päätöksen noudattamisen tehosteeksi oli asetettu sakon uhka.

Hallinto-oikeus oli kumonnut lautakunnan päätöksen sillä perusteella, että lautakunnalla ei ollut ollut toimivaltaa velvoittaa kiinteistön omistajia sopimuksen tekemiseen.

Vesihuoltolaissa ei ole nimenomaisesti säädetty, että kiinteistön omistajalla on velvollisuus tehdä sopimus kiinteistön liittämiseksi vesihuoltolaitoksen verkostoon. Korkein hallinto-oikeus totesi, että vesihuoltolaissa kiinteistön omistajalle säädettyä velvollisuutta liittämiseksi vesihuoltolaitoksen vesijohtoon ja vastaavasti myös viemäriin ei kuitenkaan voida toteuttaa ilman, että kiinteistön omistajan ja vesihuoltolaitoksen välillä on ensin tehty tästä liittämisestä ja sen yksityiskohdista sopimus. Sopimusta oli siten pidettävä liittämismuutoksen täyttämisen välttämättömänä edellytyksenä. Sopimuksen tekemisestä ja sen tarkemmasta sisällöstä säädetään vesihuoltolaissa, mutta sopimusta on kuitenkin lain esityökin huomioon ottaen pidettävä luonteeltaan yksityisoikeudellisena. Vesi-

huoltolaissa tarkoitettulla valvontaviranomaisella on vesihuoltolain nojalla toimivalta määrätä kiinteistön omistaja täyttämään liittämismuutoksen. Koska tämä kiinteistön omistajalle vesihuoltolaissa säädetty liittämismuutos sisältää kaikissa tapauksissa myös luonteeltaan yksityisoikeudellisen sopimuksen tekemisen kiinteistön liittämiseksi vesihuoltolaitoksen verkostoon, valvontaviranomaisen päätöstä, jossa oli velvoitettu tällaisen sopimuksen tekemiseen, ei voitu vesihuoltolain sääntely huomioon ottaen pitää lainvastaisena sillä perusteella, että valvontaviranomaisella ei olisi ollut tähän toimivaltaa.

Edellä mainituilla perusteilla korkein hallinto-oikeus kumosi hallinto-oikeuden päätöksen.

Vesihuoltolaki 10 ja 29 §
Ks. vastaavasti dn:ot 2118, 2120, 2122-2124/1/16.

KHO:2017:169

Maankäyttö ja rakentaminen – Katusuunnitelma – Kuorma-autojen pysäköintialue – Sopeutuminen asemakaavan mukaiseen ympäristöön

Yleisten töiden lautakunta oli hyväksynyt katusuunnitelman, jossa oli muun ohella osoitettu kahdesta vierekkäisestä noin 80 metriä pitkästä kaistasta muodostuva kuorma-autojen pysäköintialue.

Asiassa oli kysymys siitä, pohjautuiko katusuunnitelma, jossa asemakaavassa katualueeksi osoitetulle alueelle oli sijoitettu edellä mainittu kuorma-autojen pysäköintialue, riittävällä tavalla asemakaavan ja sopeutuiko katusuunnitelmalla hyväksytty katu muutoin asemakaavan mukaiseen ympäristöönsä.

Kun asemakaava-alueelle sijoitettavat pysäköintialueet oli lähtökohtaisesti osoitettava asemakaavassa erillisellä kaavamerkinällä, pysäköintipaikkojen ja -alueiden osoittaminen katusuunnitelmassa katualueelle oli mahdollista ainoastaan siinä tapauksessa, että pysäköintipaikat ja -alueet sopeutuivat ympäristövaikutuksiltaan asemakaavan mukaiseen ympäristöönsä ja pysäköintipaikkojen osoittamista katualueelle voitiin pitää asemakaavan tarkoituksen ja tavoitteiden mukaisena.

Katusuunnitelmassa esitetty kuorma-autojen pysäköintialue sijoittui kokonaisuudessaan asemakaavassa osoitetulle katualueelle, asemakaavassa ohjeellisena osoitetun toisen ajoradan kohdalle. Pysäköintialueen oli lautakunnan mukaan tarkoitettu olevan käytössä vain siihen saakka, kunnes liikennemäärien kasvu edellytti kadun toisen ajoradan toteuttamista. Asemakaavassa ei ollut erikseen osoitettu pysäköintialuetta katualueelle.

Asemakaavassa osoitettu katu oli alueellinen kokoojakatu, joka palveli kaupungin osa-alueen sisäistä liikennettä sekä alueen yhteyksiä päätieverkkoon. Katualueen käyttämisestä aiheutuva melu oli otettu huomioon katualueen viereen sijoittuvien rakennusten sijoittelussa siten, että piha-alueet jäivät suojaan melulta. Rakennusten seinärakenteiden ääneneristävyyksivaatimukseksi liikennemelua vastaan oli esitetty asemakaavassa vähintään 30 dB(A).

Katusuunnitelmassa osoitettu kuorma-autojen pysäköintialue oli tarkoitettu yleiseen pysäköintiin. Pysäköintialueesta ja sen käytöstä valittajayhtiön hallitsemalle kiinteistölle aiheutuvia haittavaikutuksia oli pyritty ehkäisemään istutuksin sekä olevaa puustoa säilyttämällä. Kun pysäköintialueen sijoittaminen kadun toisen ajoradan kohdalle ei myöskään ympäristövaikutuksiltaan poikennut olennaisesti asemakaavaa laadittaessa arvioituista katualueen käyttämisestä aiheutuvista vaikutuksista, katusuunnitelman mukaisen kadun oli katsottava pohjautuvan riittävällä tavalla asemakaavaan, sopeutuvan asemakaavan mukaiseen ympäristöönsä sekä täyttävän toimivuuden, turvallisuuden ja viihtyvyyden vaatimukset. Kadun toisen ajoradan kohdalle sijoittuvaa pysäköintialuetta ei voitu pitää myöskään asemakaavan tavoitteiden vastaisena ottaen huomioon, että liikenteen tarve ei asiassa esitetyn selvityksen perusteella vielä edellyttänyt kaksiajorataisen kadun rakentamista.

Äänestys 4-1

Maankäyttö- ja rakennuslaki 55 § ja 85 §
Maankäyttö- ja rakennusasetus 41 §
Ks. ja vrt. KHO 5.8.1999 T 1939

KHO:2017:170

Oikeusapu – Ulkomaalaisasia – Kansainvälinen suojelelu – Yksityinen avustaja – Avustajamääräyksen jatkaminen

Maahanmuuttovirasto oli hylännyt A:n turvapaikkaa ja oleskelulupaa koskevan hakemuksen sekä päättänyt käännäyttää hänet kotimaahansa Irakiin. A oli valittanut päätöksestä hallinto-oikeuteen ja toimittanut hallinto-oikeudelle kastetodistuksen, jonka mukaan hänet oli kastettu kristinuskoon. Hallinto-oikeus oli kumonnut Maahanmuuttoviraston päätöksen ja palauttanut asian sille uudelleen käsiteltäväksi. Hallinto-oikeus oli hylännyt hallinto-oikeudessa A:n avustajana toimineen yksityisen avustajan vaatimuksen avustajamääräyksen määräämisestä olemaan voimassa asiaa Maahanmuuttovirastossa käsiteltäessä.

Asiassa oli korkeimmassa hallinto-oikeudessa kysymys avustajamääräyksen jatkamisesta. Korkein hallinto-oikeus totesi, että oikeusapu ulkomaalaislain mukaisia asioita Maahanmuuttovirastossa käsiteltäessä antaa julkinen oikeusavustaja, ellei oikeusaputoimisto valtion oikeusapu- ja edunvalvontapiireistä annetun lain 12 §:n 1 momentissa säädettyjen edellytysten täytyessä ohjaa hakijaa yksityisen avustajan puoleen. Ulkomaalaislain 9 §:n 2 momentti (301/2004) sisälsi aiemmin avustajan kelpoisuutta ulkomaalaislain mukaista hallintoasiaa käsiteltäessä koskevan poikkeussäännöksen. Säännös oli 1.9.2016 voimaan tulleella lainmuutoksella 646/2016 kumottu ja hallintoasiaan annettava oikeusapua oli uudella säännöksellä rajattu turvapaikkapuhuttelun osalta siten, että oikeusapua voisivat myös ulkomaalaislain mukaisia asioita Maahanmuuttovirastossa käsiteltäessä antaa ensisijaisesti julkiset oikeusavustajat.

Avustajamääräyksen jatkamisen edellytyksistä asia tuomioistuimelta hallintoviranomaiselle uudelleen käsiteltäväksi palautettaessa säädetään myös ulkomaalaislakiin perustuvien asioiden osalta oikeusapulaisissa. Oikeusapulain 13 §:n 3 momentin mukaisen jatkamääräyksen antaminen ei ole sidottu ulkomaalaislain

9 §:n 2 momentin soveltamiseen. Näin ollen määräyksen antaminen ei edellytä sitä, että viimeksi mainitun lainkohdan mukainen tarve avustajan käyttämiseen turvapaikkapuhuttelussa olisi oltava olemassa, vaan määräys koskee asian uudelleen käsittelyä kokonaisuudessaan. Tästä huolimatta tuomioistuimen tulee avustajamääräyksen jatkamisen edellytyksiä arvioidessaan ottaa huomioon ulkomaalaislain mainitusta säännöksestä ilmenevät periaatteet oikeusavun antamisesta ulkomaalaislain mukaisessa hallintomenettelyssä.

Oikeusapulain 13 §:n 3 momentin tarkoituksena on säännöksen esityöt huomioon ottaen sallia se, että tuomioistuinvaiheessa asiaan perehtynyt yksityinen avustaja voi osallistua asian käsittelyyn myös uudessa hallintomenettelyvaiheessa sen sijaan, että siinä käytettäisiin pääsääntöön mukaisesti julkista oikeusavustajaa.

Tässä tapauksessa asia oli kertaalleen tutkittu ja ratkaistu Maahanmuuttovirastossa. Kun asian käsittely Maahanmuuttovirastossa jatkui, kysymys oli siten turvapaikkatutkimuksen jatkamisesta. Asiassa oli kysymys ennen kaikkea kristinuskoon kääntyneen turvapaikanhakijan uskonvakaumuksen tutkimisesta turvapaikkapuhuttelussa, mitä oli pidettävä luonteeltaan vaativana toimenpiteenä ja siihen liittyvää avustajan tarvetta ilmeisenä. Hallinto-oikeuden ei olisi tässä tilanteessa tullut hylätä A:n vaatimusta yksityisen avustajansa avustajamääräyksen jatkamisesta. Tämän vuoksi hallinto-oikeuden päätös oli kumottava siltä osin kuin se oli hylännyt A:n vaatimuksen avustajamääräyksen jatkamisesta. Korkein hallinto-oikeus asiaa hallinto-oikeudelle palauttamatta määräsi oikeusapulain 13 §:n 3 momentin nojalla, että A:n avustajan määräys oli voimassa asiaa Maahanmuuttovirastossa käsiteltäessä.

Ulkomaalaislaki 9 § 1 ja 2 momentti
Oikeusapulaki 8 § 1 ja 3 momentti
sekä 13 § 3 momentti

KHO:2017:171

Poronhoitolaki – Paliskunta – Julkisoikeudellinen yhdistys – Paliskunnan kokous – Hallintolaki – Esteellisyys – Jävväämi-

nen – Menettely – Tokkatyöt – Talous

Paliskunnan kokouksessa oli tehty päätös, joka oli koskenut paliskunnan talousarviossa hyväksytyyn tokkatöiden enimmäistuntimäärän ylittävien työtuntien korvaamista. Kokouksessa oli katsottu, että ne paliskunnan osakkaat, jotka olivat osallistuneet tokkatöiden tekemiseen, olivat esteellisiä ottamaan osaa tämän asian käsitte-lyyn.

Paliskunta oli hallintolain 2 §:n 3 momentissa tarkoitettu julkisoi-keudellinen yhdistys. Hallintola-kia sovellettiin kuitenkin sen toi-mintaan vain silloin, kun se hoiti julkisia hallintotehtäviä. Tokkatöi-den korvaamista koskeva päätök-senteko liittyi paliskunnan nor-maaliin taloudenhoitoon ja rinnas-tui siten yksityisoikeudellisissa yh-teisöissä tapahtuvaan päätöksen-tekoon. Hallintolain virkamiehen esteellisyyttä koskevat säännökset eivät tällaisesta asiasta päätettäes-sä tulleet sovellettaviksi. Paliskun-nan kokouksen päätös oli syntynyt virheellisessä järjestyksessä, koska osalta paliskunnan osakkaista oli esteellisyyden perusteella evätty mahdollisuus osallistua päätök-sentekoon.

Poronhoitolaki 6 § 1 momentti, 7 § 1 momentti, 13 § 1 momentti, 15 § 1 momentti ja 44 § 3 momentti
Hallintolaki 2 § 3 momentti

KHO:2017:172

Ulkomaalaisasia – Yksin Suo-meen tullut alaikäinen turvapai-kanhakija – Käännättäminen – Paluudirektiivi – Paluun turvalli-suudesta ja vastaanotto-olosuh-teiden asianmukaisuudesta varmistuminen – Huostaanotto

Maahanmuuttovirasto oli hylän-nyt yksin Suomeen alaikäisenä tul-leen Marokon kansalaisen A:n kansainvälistä suojelua ja oleskelu-lupaa koskevan hakemuksen. Maahanmuuttovirasto oli lisäksi päättänyt käännättää A:n kotimaahansa Marokkoon ja oli määrännyt A:n kahden vuoden Schengen-alueetta koskevaan maahantulo-kieltoon.

Asiassa oli korkeimmassa hal-linto-oikeudessa kysymys siitä, oliko 17-vuotias yksin Suomeen tullut, Suomessa huostaanotettu A voitu käännättää kotimaahansa

Marokkoon ja määrätä kahden vuoden Schengen-alueetta koske-vaan maahantulokielttoon.

Korkein hallinto-oikeus totesi, että paluudirektiivin 10 artiklan 2 kohta edellyttää, että ennen kuin ilman huoltajaa matkustava ala-ikäinen poistetaan jäsenvaltion alu-eelta, kyseisen jäsenvaltion viran-omaisten on oltava varmoja siitä, että tämä alaikäinen palautetaan jollekin perheenjäsenelleen tai ni-metylle holhoojalleen taikka että häntä varten on kohdevaltiossa jär-jestetty asianmukainen vastaanot-to. Kyse on siten viranomaisen vas-tuusta varmistaa palautuksen tur-vallisuus ja asianmukainen vas-taanotto. Asiassa oli sinänsä riida-tonta, että A:lla oli kotimaassaan äiti ja täysi-ikäinen sisko perhei-neen. Korkein hallinto-oikeus tote-si, että pelkästään se, että A oli ker-tonut olevansa säännöllisesti yhteydessä kotimaassa oleviin perheen-jäseniinsä, ei yksinään voida katsoa osoitukseksi siitä, että hänet paluu-direktiivin edellyttämällä tavalla varmuudella palautettaisiin jolle-kin perheenjäsenelleen tai nimetyl-le holhoojalleen taikka että häntä varten olisi kotimaassa järjestetty asianmukainen vastaanotto.

A oli otettu huostaan, ja huos-taanotto jatkui selvityksen mukaan edelleen. Korkein hallinto-oikeus totesi, että tällä päätöksellä ratkais-tiin ulkomaalaislain säännösten mukaiset oikeudelliset edellytykset A:n käännättämiselle kotimaahan-sa. Huostaanotto ei itsessään ole ehdoton este käännättämistä kos-kevan päätöksen tekemiselle. Lastensuojelulain 45 §:n 1 momentin mukaan sosiaalihuollosta vastaa-valla toimielimellä on kuitenkin oi-keus huostaanoton tarkoituksen to-teuttamiseksi päättää lapsen olin-paikasta sekä hoidosta, kasvatuk-sesta, valvonnasta ja muusta huo-lenpidosta ja näiden toteuttamiseksi tarpeellisesta opetuksesta ja ter-veydenhuollosta. Tähän nähden huostaanotettua A:ta ei voitu pois-taa maasta ennen kuin lastensuoje-lutoimenpiteet olivat lakanneet.

Näillä perusteilla Maahanmuut-toviraston ja hallinto-oikeuden päätökset oli kumottava käännyt-tämistä ja maahantulokielttoa kos-kevilta osin ja asia tältä osin palau-tettava Maahanmuuttovirastolle uudelleen käsiteltäväksi.

Euroopan parlamentin ja neuvos-ton direktiivi 2011/95/EU vaati-

muksesta kolmansien maiden kan-salaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden määrittelemiseksi kansainvälistä suojelua saaviksi henkilöiksi, pakolaisten ja henki-löiden, jotka voivat saada toissijais-ta suojelua, yhdenmukaiselle ase-malle sekä myönnetyn suojelun sisällölle (uudelleenlaadittu määri-telmädirektiivi) 2 artiklan 1 ala-kohta

Euroopan parlamentin ja neuvos-ton direktiivi 2008/115/EY jäsen-valtioissa sovellettavista yhteisistä vaatimuksista ja menettelyistä lait-tomasti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten palauttami-seksi (paluudirektiivi) 10 artikla
Ulkomaalaislaki 6 §:n 1 momentti, 105b §, 146 § ja 150 §:n 1 momentti
Lastensuojelulaki 45 §:n 1 momentti

KHO:2017:173

Ulkomaalaisasia – Yksin Suo-meen tullut alaikäinen turvapai-kanhakija – Käännättäminen – Paluudirektiivi – Paluun turvalli-suuden ja vastaanotto-olosuh-teiden asianmukaisuudesta varmistuminen

Asiassa oli korkeimmassa hallinto-oikeudessa kysymys siitä, oliko alaikäinen, yksin Suomeen tullut Irakista oleva turvapaikanhakija A voitu käännättää Irakiin.

Asiassa saadun selvityksen mu-kaan nyt 13-vuotias A oli saapunut Suomeen yhdessä setänsä kanssa. A oli kertonut perheensä asuvan edelleen Bagdadissa. Hän oli pitä-nyt säännöllisesti yhteyttä van-hempiinsa.

Korkein hallinto-oikeus totesi, että lapsen etu on lähtökohtaisesti asua oman perheensä kanssa. Koti-maahan paluun myötä toteutuva yhdistyminen perheen kanssa voi-tiin asiassa esitetyn selvityksen pe-rusteella sinänsä pitää A:n edun mukaisena. A:n kotimaahan kään-nyttäminen edellytti kuitenkin, että hänen paluunsa turvallisuus-ta ja vastaanotto-olosuhteiden asianmukaisuudesta voitiin var-mistua.

Maahanmuuttovirasto ja hallin-to-oikeus olivat katsoneet, että A:n kotimaahan paluu voi tapahtua turvallisesti, koska hän voi palata yhdessä setänsä kanssa. Maahan-muuttovirasto oli päätöksessään todennut, että A:n setä voi varmis-taa, että A pääsee turvallisesti van-hempiensa luokse. Maahanmuut-

tovirasto viittasi lisäksi kansainvälisen siirtolaisuusjärjestö IOM:n vapaaehtoisen paluun ohjelmaan ja totesi, että yksin Suomeen tulleiden alaikäisten paluut järjestetään yhteistyössä lapsen edustajan ja sosiaalityöntekijän sekä paluumaassa olevien huoltajien kanssa ja siten palauttamisen turvallisuudesta voidaan varmistua.

Korkein hallinto-oikeus totesi, että paluudirektiivin 10 artiklan 2 kohta edellyttää, että ennen kuin ilman huoltajaa matkustava alaikäinen poistetaan jäsenvaltion alueelta, kyseisen jäsenvaltion viranomaisten on oltava varmoja siitä, että tämä alaikäinen palautetaan jollekin perheenjäsenelleen tai nimetylle holhoojalleen taikka että häntä varten on kohdevaltiossa järjestetty asianmukainen vastaanotto. Kyse on siten viranomaisen vastuusta varmistaa palautuksen turvallisuus ja asianmukainen vastaanotto. Tähän nähden Maahanmuuttovirasto ei ollut voinut katsoa, että A:n kanssa samaan aikaan Suomesta turvapaikkaa hakenut sukulainen voi varmistaa A:n turvallisen paluun. Koska A:n ei voitu edellyttää hakeutuvan vapaaehtoisensa paluun ohjelmaan, Maahanmuuttovirasto ei myöskään ollut voinut katsoa, että A:n kotimaahan paluun turvallisuudesta voidaan varmistua hänen vapaaehtoisen paluunsa kautta.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, että yksin sillä perusteella, että A oli kertonut pitävänsä yhteyttä kotimaassa olevaan perheeseensä, ei voitu arvioida varmistetuksi, että A palautettaisiin perheenjäsenelleen. Korkeimman hallinto-oikeuden käsityksenä on, että palauttamisolosuhteiden asianmukaisuuden varmistaminen edellyttää yhteistyötä Suomen täytäntöönpano- viranomaisten ja vastaanottavan valtion toimivaltaisten viranomaisten tai lapsen kotimaassa olevien vanhempien tai holhoojien kanssa. Koska asiassa ei ollut voitu varmistua A:n paluun turvallisuudesta ja vastaanotto-olosuhteiden asianmukaisuudesta, häntä ei ollut voitu käännättää kotimaahansa Irakiin.

Näillä perusteilla korkein hallinto-oikeus kumosi Maahanmuuttoviraston ja hallinto-oikeuden päätökset ja palautti käännättämistä koskevan asian Maahanmuuttovirastolle uudelleen käsiteltäväksi. Korkein hallinto-oikeus

kiinnitti asiassa huomiota erityisesti valittajan nuoreen ikään. Mikäli asian jatkokäsittelyssä ei voida varmistua A:n kotimaahan paluun turvallisuudesta ja vastaanotto-olosuhteiden asianmukaisuudesta, eikä A:n käännättäminen kotimaahan siten ole mahdollista, asiassa tulee harkittavaksi oleskeluluvan myöntäminen A:lle. Korkein hallinto-oikeus ei ottanut kysymystä tältä osin kuitenkaan suoraan ratkaistavakseen.

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2011/95/EU vaatimuksista kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden määrittelemiseksi kansainvälistä suojelua saaviksi henkilöiksi, pakolaisten ja henkilöiden, jotka voivat saada toissijaista suojelua, yhdenmukaiselle asemalle sekä myönnetyn suojelun sisällölle (uudelleenlaadittu määritelmädirektiivi) 2 artiklan 1 alakohta

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2008/115/EY jäsenvaltioissa sovellettavista yhteisistä vaatimuksista ja menettelyistä laittomasti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten palauttamiseksi (paluudirektiivi) 10 artikla Ulkomaalaislaki 6 §:n 1 momentti ja 146 §

KHO:2017:174

Maankäyttö ja rakentaminen – Toimenpidelupa – Pysäköintialue – Käyttötarkoitus – Poikkeamisen tarve – Yleiskaava – Ehdoton rakentamisrajoitus – Ranta-alueita koskeva rakentamisrajoitus

Hankkeessa oli kysymys 220 autolle tarkoitettun pysäköintialueen rakentamisesta tanssilavan yhteyteen. Pysäköintialue sijoittui pääosin osayleiskaavassa M-alueeksi varatulle alueelle ja noin 50 metrin etäisyydelle joen rantaviivasta. Yleiskaavamääräyksen mukaan M-alueelle sai rakentaa maa- ja metsätaloutta palvelevia rakennuksia. Ennen toimenpideluvan myöntämistä oli tarpeen saada poikkeus mainitusta kaavamääräyksestä johtuvasta maankäyttö- ja rakennuslain 43 §:n 2 momentissa tarkoitettua rakentamisrajoituksesta. Poikkeus oli myös tarpeen maankäyttö- ja rakennuslain 72 §:stä johtuvasta rakentamisra-

joituksesta. Koska poikkeamispäätöksiä ei ollut saatu ennen kuin hankkeelle oli myönnetty toimenpidelupa, toimenpidelupapäätös kumottiin ja hakemus hylättiin.

Maankäyttö- ja rakennuslaki 43 § 2 momentti, 72 § 1 momentti, 136 § 1 momentti 5 kohta ja 138 § 1 momentti

Ks. KHO 2003:2

KHO:2017:175

Laiminlyöntimaksu – Tilaaajan selvitysvelvollisuus – Kansainvälinen kuljetuspalvelu – Suomessa tapahtunut kuljetuspalvelu – Alihankintalaskutus – Raja-arvon laskeminen – Sopimuksen arvo

A Oy oli ostanut alihankintana tavarakuljetuspalveluja virolaisilta yhtiöiltä B Oü ja C Oü. B:n keskeytyksetön laskutus vuosilta 2007–2014 oli yhteensä 3,1 miljoonaa euroa ja C:n laskutus vastaavasti vuosilta 2008–2014 yhteensä 4,3 miljoonaa euroa. Kuljetukset tapahtuivat Baltian ja Suomen, Baltian ja Ruotsin, Ruotsin ja Suomen sekä Suomen ja muun Euroopan välillä. Yhtiö oli hankkinut tilaajavastuulain 5 §:n 1 momentin 1–5 kohdissa tarkoitetut selvitykset ja todistukset osaksi myöhään ja osaksi laiminlyönyt niiden hankkimisen kokonaan.

Aluehallintovirasto oli määrännyt A:lle 10 500 euron ja 11 500 euron suuruiset laiminlyöntimaksut käyttäen perusteena laskutusten yhteismäärää kummankin alihankkijan osalta.

Korkein hallinto-oikeus totesi, että tilaajavastuulain 2 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu lain soveltamisalan rajoittaminen vain Suomessa tehtyyn työhön koski myös alihankintasopimuksen nojalla suoritettuja kuljetuspalveluja. Siten tilaajavastuulakia sovellettiin A Oy:n tavanomaiseen toimintaansa liittyvään alihankintana B Oü:lta ja C Oü:lta ostamiin tavarakuljetuspalveluihin vain siltä osin kuin palvelut suoritettiin Suomessa.

Kun arvioitiin sitä, ylittyikö tilaajavastuulain 4 §:n (1233/2006) 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu lain soveltamisen edellytyksenä oleva 7 500 euron kynnysarvo ja sitä, minkä suuruisena laiminlyöntimaksu tuli määrättäväksi, kulje-

tuspalveluja koskevan alihankintasopimuksen kokonaisarvosta oli tarkasteltava alihankkijan veloitusten sitä osaa, joka kohdistui kuljetuspalvelun Suomessa suoritettuun osuuteen. Koska hallinto-oikeuden ja aluehallintoviraston päätöksissä oli mainitussa arvioinnissa tarkasteltu sopimusten kokonaisarvoa eikä Suomessa tehdyn työn osuutta ollut pyritty erittämään tai arvioimaan, hallinto-oikeuden ja aluehallintoviraston päätökset kumottiin ja A Oy:lle määrätty laiminlyöntimaksut poistettiin sekä asia palautettiin aluehallintovirastolle uudelleen käsiteltäväksi.

Tilaaajavastuulaki 2 § 1 momentti 2 kohta, 4 § (1233/2006) 1 momentti 2 kohta ja 2 momentti, 9 § (1233/2006) 3 ja 4 momentti

KHO:2017:176

Lastensuojelu – Tuomioistuimen lupa lapsen tutkimiseen – Lastensuojelun tarpeen selvittäminen – Uhkasakko – Hallinto-oikeuden toimivalta – Suhteellisuusperiaate

Lastensuojelulain 28 §:n mukainen tuomioistuimen lupa lapsen tutkimiseen voidaan myöntää myös lastensuojelun asiakkuuden aikana sen selvittämiseksi, millaisten lastensuojelutoimenpiteiden tarpeessa lapsi on. Tutkimusluvan myöntäminen ei ole siten rajattu vain sellaisiin tilanteisiin, joissa selvitetään, onko lapsi ylipäätään lastensuojelun tarpeessa.

Hallintotuomioistuimella on lastensuojelulain 28 §:n nojalla toimivalta lapsen huoltoa ja tapausoikeutta koskevan päätöksen täytäntöönpanosta annetun lain mukaisesti tehostaa huoltajalle asetetun veloitteen noudattamista uhkasakolla tai määrätä lapsi noudettavaksi. Esillä olleissa olosuhteissa äidille korkeimman hallinto-oikeuden päätöksellä asetettujen veloitteiden noudattamista ei suhteellisuusperiaate huomioon ottaen ollut syytä tehostaa mainituilla tavoilla. Korkein hallinto-oikeus kuitenkin lausui, että mikäli päätöksessä tarkoitettuja tutkimuksia ei saataisi toteutettua ja tutkimukset arvioidaisiin edelleen lapsen edun mukaisiksi, lastensuojeluviranomaisen tulisi arvioida kodin olosuhteita ja selvittää, vaa-

rantavatko puutteet lapsen huolenpidossa vakavasti lapsen terveyttä tai kehitystä, ja harkita tilanteeseen soveltuvia muita lastensuojelulain mukaisia toimenpiteitä.

Lastensuojelulaki 4 § 3 momentti ja 28 §

Laki lapsen huoltoa ja tapausoikeutta koskevan päätöksen täytäntöönpanosta 16 § ja 18 § 1 momentti

KHO:2017:177

Kaivostoiminta – Kaivoslaki – Kaivostoiminnan lopetus- ja jälkitoimenpiteet – Siirtymäsäännökset – Yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi tarpeelliset määräykset – Vakuus – Vakuuden asettamisvelvoite

Asiassa oli ratkaistavana, oliko kaivosviranomaisen Tukesin antaessaan kaivoslain 181 §:n 4 momentin siirtymäsäännöksen perusteella kaivosoikeuden haltijalle yleisten ja yksityisten etujen kannalta tarpeelliset määräykset tulleet samalla määrätä, että kaivostoiminnan lopettamista varten on asetettava kaivoslain 108 §:ssä tarkoitettu vakuus.

Toisin kuin vakuutta malminetsintää ja kullanhuhdonta varten koskevan kaivoslain 107 §:n, vakuutta kaivostoiminnan lopettamista varten koskevan 108 §:n sanamuoto vakuuden asettamisveloitteen osalta on ehdoton kuten myös 181 §:n 4 momentin sanamuoto. Myös kaivoslain esityöt tukivat sitä tulkintaa, että asettamisvelvoite oli tarkoitettu ehdottomaksi. Kaivoslain 52 §:n 3 momentin yleissäännöstä yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi tarpeellisten määräysten antamisesta ei myöskään voitu tulkita siten, että kaivosviranomaisen harkintaan jäisi, määrätäänkö vakuus asetettavaksi vai ei. Kaivosoikeuden haltijan vakavaraisuudella ei liioin ollut merkitystä arvioitaessa sitä, oliko kaivoslain 108 §:ssä tarkoitettu vakuus määrättävä asetettavaksi.

Tukesin olisi siten tullut määrätä asetettavaksi kaivostoiminnan lopetus- ja jälkitoimenpiteitä varten kaivoslain 108 §:ssä mainittuihin arviointiperusteisiin perustuva lajiltaan ja suuruudeltaan riittävä vakuus samalla, kun se antoi kaivospiiriä koskevat yleisten ja yksi-

tyisten etujen turvaamiseksi tarpeelliset määräykset.

Kaivoslaki 52 § 3 momentti 6 kohta, 107 §, 108 §, 109 §, 110 §, 143 §, 144 § 1 momentti, 150 § ja 181 § 4 momentti

KHO:2017:179

Julkinen hankinta – Neuvottelumenettely – Valitus hankintamenettelyn aikana tehtyjä päätöksiä koskevasta markkinaoikeuden ratkaisusta – Valittamatta jättäminen lopullisia hankintapäätöksiä koskevasta markkinaoikeuden ratkaisusta – Oikeus-suojan tarve – Asiaratkaisun antamatta jättäminen

A:n korkeimmalle hallinto-oikeudelle tekemä valitus koski markkinaoikeuden 18.6.2015 antamaa päätöstä, jolla A:n valitus hankintamenettelyn aikana tehdyistä hankintayksiköiden päätöksistä oli hylätty. Asian ollessa vireillä korkeimmassa hallinto-oikeudessa A valitti markkinaoikeuteen hankintamenettelyssä sittemmin tehdyistä hankintapäätöksistä, joilla B oli valittu hankinnan toteuttajaksi. Markkinaoikeus hylkäsi 21.3.2016 antamallaan päätöksellä A:n hankintapäätöksiä koskevan valituksen. A ei valittanut tästä markkinaoikeuden päätöksestä korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Kun A ei ollut hakenut muutosta markkinaoikeuden 21.3.2016 antamaan päätökseen, jolla yhtiön valitus B:n lopullisesta valinnasta järjestelmän toimittajaksi oli hylätty, asiassa ei ollut edellytyksiä ratkaista enää miltään osin A:n vaatimuksia, jotka kohdistuivat hankintamenettelyn aikaisempaan vaiheeseen.

Hankintamenettelyn lopputuloksen hankintasäännösten mukaisuuden tultua markkinaoikeuden 21.3.2016 antamalla päätöksellä lainvoimaisesti ratkaistuksi ei asiassa myöskään olisi ollut määrättävissä hankintalain 94 §:n 1 momentin mukaisia seuraamuksia.

Hankintamenettelyn tultua lopullisesti ratkaistuksi markkinaoikeuden 21.3.2016 antamalla päätöksellä A:lla ei ollut enää oikeus-suojan tarvetta asiassa eikä näin muodoin myöskään tarvetta saada korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisua kysymyksessä olleeseen valitukseensa ja siinä esitettyihin

vaatimuksiin. Lausuminen A:n valituksen johdosta raukesi siltä osin kuin markkinaoikeus oli ratkaissut pääasian.

Laki julkisista hankinnoista (348/2007 myöhemmine muutoksineen) 86 § ja 94 § 1 momentti

KHO:2017:180

Ampuma-ase – Hallussapitoluvan peruuttaminen – Luvanhaltijan pyyntö – Pyyntöön asetettavat vaatimukset – Suullinen pyyntö – Suostumus

Poliisilaitos oli peruuttanut A:n ampuma-aseiden hallussapitoon oikeuttavat luvat hänen kanssaan käydyin puhelinkeskustelun jälkeen ampuma-aselain 67 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua luvanhaltijan esittämän pyynnön perusteella. A kiisti korkeimpaan hallinto-oikeuteen jättämässään valituslupahakemuksessa, että hän olisi esittänyt tällaisen pyynnön.

Lupa on mainitun säännöksen mukaan luvanhaltijan pyynnön mukaisesti aina peruutettava, jollei luvanhaltija itse halua sen voima- saolon jatkuvan. Poliisilaitoksella ei siten ole harkintavaltaa sen suhteen, peruutetaanko lupa.

Vaikka kenelläkään ei sinänsä ole ehdotonta oikeutta ampuma-aseen hallussapitoon, hallussapitoon oikeuttavan luvan peruuttaminen merkitsee lähtökohtaisesti puuttumista Suomen perustuslain 15 §:ssä turvattuun omaisuuden suojaan. Koska luvanhaltijan pyyntö automaattisesti johtaa luvan peruuttamiseen, luvanhaltijan esittämälle pyynnölle oli asetettava tiettyjä päätöksenteon kontrolloitavuuteen liittyviä vaatimuksia. Kysymys ei ollut suostumuksesta, vaan luvanhaltijan itse esittämästä nimenomaisesta pyynnöstä. Sille, että pyyntö esitettiin suullisesti, ei sinänsä ollut estettä. Pynnön oli kuitenkin oltava yksilöity ja se oli pystyttävä todentamaan myös jälkikäteen.

Asiassa jäi epäselväksi, oliko A esittänyt nimenomaista pyyntöä aselupiansa peruuttamiseksi. Koska valituksen kohteena oleva poliisilaitoksen päätös oli perustunut ainoastaan siihen, että A oli pyytänyt lupien peruuttamista, hallinto-oikeuden ja poliisilaitoksen päätökset kumottiin.

Ampuma-aselaki 67 § 1 momentti 1 kohta

KHO:2017:181

Kaivostoiminta – Kaivoslaki – Hakemuksen siirto – Luvan siirto – Valituskelpoisuus – Valitus-oikeus – Yhdistys – Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes)

Kaivoslain 73 §:n mukainen päätös luvan siirrosta voi koskea ainoastaan voimassa olevaa malminetsintälupaa, kaivoslupaa ja kullanhuuhtontalupaa. Lainkohdassa tarkoitettua päätöstä ei voitu antaa tilanteessa, jossa lupa-asia oli vasta hakemusvaiheessa. Tukesin päätöksellä eräiden kaivoslupa- ja malminetsintälupahakemusten siirrosta ei näin ollen ollut sitovia oikeusvaikutuksia. Edellytykset lupien myöntämiseksi siirron saajalle tulivat myöhemmin ratkaistavaksi lupahakemusten johdosta tehtävien päätösten yhteydessä. Tukesin päätös ei ollut kaivoslain 162 §:n 1 momentissa tarkoitettu mainitun lain nojalla annettu kaivosviranomaisen päätös, johon voitaisiin hakea muutosta.

Luvan siirtoa koskeva päätös ei kuulu kaivoslain valitusoikeutta koskevassa erityissäännöksessä 165 §:ssä tarkoitettuihin päätöksiin. Valitusoikeus Tukesin päätöksestä eräiden kaivosoikeuksien ja malminetsintäluvan siirtoa koskevassa asiassa määräytyi näin ollen kaivoslain 162 §:n 1 momentin ja hallintolainkäyttölain 6 §:n perusteella.

Valitusoikeuden olemassaoloa koskevassa arvioinnissa tuli ottaa huomioon, mikä luvan siirtomenettelyn tarkoitus on ja mitkä seikat kaivoslain 73 §:ssä on säädetty siirron edellytyksiksi. Kaivosoikeuksien ja malminetsintäluvan siirtoa koskevasta Tukesin päätöksestä valittaneen yhdistyksen säännöistä ilmenevästä yhdistyksen tarkoituksesta ei johtunut eikä asiassa muutointaan ilmennyt sellaisia seikkoja, että sillä olisi hallintolainkäyttölain 6 §:n 1 momentin perusteella ollut valitusoikeus. Yhdistyksen asiakumppaneina olleet henkilöt eivät olleet esittäneet, että he omistaisivat kiinteistöjä kaivospiirien tai malminetsintäluvan käsitteillä alueilla eikä asiassa muutoinkaan ilmennyt sellaisia seikkoja, että heillä olisi hallinto-

lainkäyttölain 6 §:n 1 momentin perusteella ollut valitusoikeus.

Hallinto-oikeuden oli tullut jättää yhdistyksen ja sen asiakumppaneiden valitus Tukesin päätöksestä tutkimatta sekä hakemusten siirtoa että lupien siirtoa koskevilta osin.

Kaivoslaki 73 § 1–3 momentti, 162 § 1 momentti ja 165 § 1 momentti
Hallintolainkäyttölaki 6 § 1 momentti

Verotusasiat

KHO:2017:162

Tuloverotus – Pääomatulojen verotus – Luovutusvoitto – Luovutusvoiton verovapaus – Sukupolvenvaihdosluovutus – Maatilakokonaisuus – Maa- ja metsätalous – Rantatontti – Ranta-ase-makaava

A oli omistanut maatilakokonaisuuden, johon oli kuulunut 13 tilaa mukaan lukien tila X. Tilaa X koskeva ranta-ase-makaava oli tullut voimaan vuonna 1995. Kaavan mukaan tilalla X oli ainakin seitsemän rantatonttia, joista A oli sittemmin myynyt ainakin viisi.

A oli vuonna 2012 myynyt maatilakokonaisuuden, mukaan lukien tilalla X sijaitsevat kaksi jäljellä olevaa lohkomatonta rantatonttia, pojalleen B:lle. Asiassa oli kysymys siitä, oliko A:n luovutuksesta saama kauppahinta katsottava kokonaisuudessaan tuloverolain 48 §:n 1 momentin 3 kohdan nojalla verovapaaksi tuloksi. Korkein hallinto-oikeus katsoi, että A oli ryhtynyt käyttämään maatilakokonaisuuden yhteydessä luovutettuja rantatontteja muussa tarkoituksessa kuin hänen harjoittamassaan maa- ja metsätaloudessa, kun otettiin huomioon, että A oli ranta-ase-makaavan voimaantulon ja maatilakokonaisuuden luovutuksen välisenä aikana myynyt tilalla X sijaitsevia muita rantatontteja. Siten maatilakokonaisuuden luovutuksessa kahden rantatontin osalta kertynyt kauppahinta ei ollut A:n verovapaata tuloa. Korkein hallinto-oikeus kumosi hallinto-oikeuden päätöksen ja saattoi toimitetun verotuksen voimaan. Verovuosi 2012. Äänestys 3–2.

TVL 48 § 1 momentti 3 kohta (1251/2009)

KHO:2017:164

Arvonlisävero – Verollinen myynti – Tavarana oma käyttö – Vastikkeeton luovutus – Alennus – Myyminen edistäminen – Ostojen perusteella kertyvät kanta-asiakaspisteet – Tavarapalkintojen luovuttaminen kanta-asiakaspisteitä vastaan – Pisteiden käyttäminen myyntituotteiden osamaksuksi

Tukkukauppaa harjoittavan A Oy:n myyminen edistämiskampanjassa yritysasiakkaat saattoivat liittyä kanta-asiakaskerhoon, jonka jäsenet saivat ostostensa määrään perustuvia kanta-asiakaspisteitä. Kanta-asiakkaat saattoivat käyttää näitä pisteitä tilaamalla kanta-asiakaslajin A Oy:n julkaisemasta palkintoluettelosta tai vaihtoehtoisesti saamalla pisteiden arvoa vastaavan tuotteen veloitus A Oy:n myyntivalikoimasta. Kanta-asiakaspisteitä voitiin käyttää myös A Oy:n myyntituotteiden osamaksuna.

Korkein hallinto-oikeus katsoi unionin tuomioistuimen tuomioon asiassa C-48/97, Kuwait Petroleum, viitaten, että A Oy:n oli arvonlisäverolain 21 §:n 1 momentin 2 kohdan nojalla suoritettava oman käytön arvonlisäveroa kanta-asiakaille kanta-asiakaspisteitä vastaan luovutettujen tavaroiden arvosta siltä osin kuin tavaroita ei ollut pidettävä tavanomaisina mainoslajoina, mistä korkeimmassa hallinto-oikeudessa ei ollut kysymys. Veroa oli suoritettava sekä erillisestä palkintoluettelosta tilattavissa olevien tuotteiden luovu-

tuksista että asiakkaan vapaan valinnan mukaan A Oy:n myyntivalikoimaan kuuluvien tuotteiden luovutuksista. Sen sijaan asiakkaan käyttäessä kanta-asiakaspisteitä osamaksuna asiakkaan A Oy:ltä suorittamien ostojen maksamiseen kysymyksessä katsottiin olevan asiakkaalle myönnetty alennus, josta A Oy:n ei ollut suoritettava arvonlisäveroa. Äänestys 3–2 perusteluista.

Arvonlisäveron maksuunpanot tilikausilta 1.1.–31.12.2011 ja 1.1.–31.12.2012.

Arvonlisäverolaki 1 § 1 momentti 1 kohta, 18 § 1 momentti, 20 §, 21 § 1 momentti 2 kohta, 73 § 1 momentti, 78 § 1 momentti 1 kohta ja 118 § Neuvoston direktiivi yhteisestä arvonlisäverojärjestelmästä 2006/112/EY 2 artikla 1 kohta a alakohta, 16 artikla, 73 artikla, 79 artikla b kohta, 90 artikla 1 kohta, 184 artikla ja 185 artikla 1 kohta Unionin tuomioistuimen tuomio asiassa C-48/97, Kuwait Petroleum

KHO:2017:178

Henkilökohtaisen tulon verotus – Ennakkoratkaisu – Varsinainen työpaikka – Toissijainen työpaikka – Työnantajan toimipiste – Asunnon ja varsinaisen työpaikan väliset matkat – Koti – Etätö

A työskenteli tulosyksikön päällikkönä B Oy:ssä, jolla oli toimipaikat C:n ja D:n kaupungissa. Näiden toimipaikkojen lisäksi A työskenteli E:n kaupungissa sijaitsevassa kodissaan etätöitä tehden. Työso-

pimuksen perusteella A:lla oli oikeus tehdä etätöitä kotonaan kaksi päivää viikossa.

A:n toimenkuvassa tapahtuneen muutoksen myötä A:n tarkoitus oli jatkossa työskennellä pääosin kotoaan käsin. Hänen tarkoituksena oli käydä B Oy:n C:n kaupungin toimipisteessä enintään yhtenä päivänä viikossa. B Oy ei edellyttänyt A:lta käyntejä yhtiön toimipisteissä. A:lla ei ollut B Oy:n C:n kaupungissa sijaitsevassa toimipisteessä työpistettä eikä tavaroiden säilytyspaikkaa.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, että tuloverolakia säädettyä lähtökohtana on ollut, että työnantajan toimipiste muodostaa työntekijän varsinaisen työpaikan. Vaikka tuloverolain varsinaista työpaikkaa koskevia säännöksiä on sittemmin muutettu, lakiin tehty muutokset eivät olleet muuttaneet lain lähtökohtaa muutoin kuin, että työntekijällä voi olla vain yksi työnantajan toimipisteeseen muodostuva varsinainen työpaikka. Koska A työskentelisi jatkossa työnantajansa C:n kaupungissa sijaitsevassa toimipisteessä viikoittain, kyseistä toimipistettä oli pidettävä hänen varsinaisena työpaikkanaan ja A:n kodin sekä kyseisen toimipisteen välisiä matkoja A:n asunnon ja varsinaisen työpaikan välisinä matkoina. Ennakkoratkaisu verovuodelle 2015 ja 2016.

Äänestys 2+2-1.

Tuloverolaki 71 § 1 momentti (1170/1998), 72 § (1227/2005) 1 ja 4 momentti, 72a § (1227/2005) 1 momentti ja 72b § (946/2008) 1 momentti